

EEN DRINGENDE OPROEP VAN ...

URBAN DANS

INLEIDING

Urban dans is al lang niet meer alleen van de straat. Het aanbod van cultuuruitingen uit de jongerencultuur neemt al jaren toe. Maar er is een urgent probleem. We constateren dat urban talent zich onvoldoende kan ontwikkelen binnen het traditionele onderwijsaanbod van het kunstvakonderwijs én vervolgens de stap mist van opleiding naar professioneel performer binnen culturele instellingen. Daarnaast zijn er beperkte presentatiemogelijkheden voor urban arts, en dus ook voor de talenten binnen de urban arts in theaters.

Urban dans heeft nog geen vaste plek in de Basisinfrastructuur (BIS), waardoor het ingewikkeld is om te bouwen aan continuïteit, educatie, expertise en leerlijnen in het onderwijs. De drempel naar het reguliere subsidielandschap en cultuurfondsen is hoog.

Een andere brug die nog steeds moeilijk te bewandelen is, is die naar de cultuurfondsen. Die worden nog vaak gezien als 'ivoren torens'. Er is binnen de urban scene weinig kennis over het bestaan en het functioneren van cultuurfondsen. En wanneer je niet op de hoogte bent van wat er bestaat, weet je ook de weg niet.

Hoe komt dit? Waarom heeft dit populaire genre nog geen breed gedragen platform of voldoende mankracht die deze kennis wel bezitten? Waarom wordt urban arts nog steeds niet gezien als een waardevolle kunstvorm in plaats van alleen breedte cultuur? Waarom maakt urban arts geen onderdeel uit van de BIS en dus onderdeel van de Canon van de Nederlandse cultuur? En wat kunnen we, en moeten we, hier aan doen?

De urban arts helaas nauwelijks of niet gezien als ontwikkelingspodium, terwijl de praktijk dat juist wel bewijst. We worden nog steeds gezien als 'alternatieve sector'. Het gevolg hiervan is kapitaalvernietiging voor de gehele sector. Hoe kan het dat binnen de kunstensector urban nog steeds is gekoppeld aan voornamelijk participatie en jeugdtheater? Ook worden we door menig programmeur gezien als 'risicoprogrammering'. Men weet niet waar ze het publiek kunnen vinden en hoe deze te benaderen, ook daar missen we mensen die de taal spreken van de urban arts. Ze kennen het niet en durven daarom de vingers er (nog steeds) niet aan te branden.

Hier moet verandering in komen, zodat we ons kunnen positioneren als een serieus genre, en tegelijkertijd de dans ook van onderaf ontwikkeld kan worden. Hoe kan het zijn dat een professionele groep zoals The Ruggeds eerst de hele wereld moet afreizen, om aan het kunstenveld in Nederland te laten zien dat ze het ook hier kunnen? Ze gebruikten hun successen bij de internationale tours van Breakin' Convention om beter te kunnen pitchen in Nederland. Er was blijkbaar eerder geen gehoor bij de fondsen. The Ruggeds hebben laten zien dat de stap van amateur naar professioneel een investering is voor lange termijn, én dat het positioneren van jezelf mogelijk is, mede door inventief gebruik van netwerk en communicatie. En uiteraard ook door de subsidietaal te leren spreken.

VIJF KWALITEITEN VAN DE ((SUB)-SECTOR)

- **We kunnen goed 'overleven'**

Het veld van de urban arts wordt gekenmerkt door de brede verspreiding, laagdrempeligheid, toegankelijkheid en sterke mogelijkheden voor 'participatie', ongeacht je sociale, religieuze of politieke achtergrond. Ondanks dit gegeven regelen we de financiering hoofdzakelijk middels incidentele projectaanvragen. We proberen constant op eigen benen te staan. De overlevingsdrang is immens en het 'hosselen' zit in onze DNA. We kunnen namelijk 'van niets, iets' maken en dat uit zich

in een bijzondere hoogwaardige creativiteit. Zo is hiphop immers ontstaan. Maar zelfs overlevingsexperts kunnen niet zonder het gevoel van waardering en motivatie van derden.

- **We zijn internationaal**

De afgelopen 30 jaar (!) heeft hiphop zich bewezen als krachtig communicatiemiddel waarmee de onderklasse van de maatschappij haar stem laat horen aan een mondiaal publiek. We houden de maatschappij een spiegel voor. Hiphop is hiermee onderdeel van een emancipatiebeweging geworden. Internationaal. De afgelopen jaren bleef de populariteit van de urban arts alleen maar groeien, ontwikkelde het eigen, typisch Nederlandse stijlen die ook internationaal een grote rol begonnen te spelen. De interesse is gegroeid en daarom is het de tijd om ook daadwerkelijk de volgende stap te maken en urban arts binnen het bestel als een hoogwaardige kunstvorm te waarderen, te benaderen en te zien. En niet slechts als aantrekkelijk voor jeugd en/of participatie.

- **We voeren constant nieuw talent aan**

We hebben de afgelopen decennia een opmars gemaakt en meer kleur gegeven aan het huidige culturele landschap in Nederland. We blinken uit in het voortbrengen van steeds weer nieuwe talenten, die zich op eigen wijze ontwikkelen. Dit gaat via formele fondskanalen én via organisaties als ISH, DOX, Solid Ground Movement, BackBone en AYA, maar voor een belangrijk deel ook via informelere kanalen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door partijen zoals Dynamo of Strijp-S. Daarnaast heb je ook informele talentontwikkelings-plekken, die voor alternatieve ontwikkeltrajecten zorgen. Zoals Hiphophuizen, amateurdansgezelschappen, etc. Daarnaast bestaat uiteraard ook de urban mentaliteit: “each one teach one” (je ontwikkelen vanuit underground battle scene waarbij iedere urban danser ook weer een mentor is voor een volgende danser). Maar we missen continuïteit en doorgroeimogelijkheden.

- **We zijn flexibel**

Wij werken net iets anders dan in andere cultuurvormen. We vertellen een verhaal vanuit dat deel van de samenleving dat niet in de Canon is vertegenwoordigd. We opereren met eigen regels, dynamiek en handleiding. Dit maakt dat flexibiliteit in de ruimste zin van het woord, een must is. Het is dan ook de vraag of de huidige traditionele manier van werken van de fondsen goed aansluit bij de behoefte en leidt tot een optimale en structurele ondersteuning van de urban arts. Ook voor de urban arts geldt dat er meer op maat gewerkt zou moeten worden door de fondsen. Bijvoorbeeld bij de Nieuwe Makers-regeling van FPK. De meeste makers hebben nog niet de meters gemaakt die makers van SNDO en DasArts wel al hebben gemaakt en hebben dus meer tijd nodig om een eigen visie en handtekening te ontwikkelen en vooral ook hoe deze handtekening te vertalen naar alle instanties, stakeholders van fonds tot aan publiek. Samen moeten we een brug zien te vinden tussen het formele van de fondsen en het informele van de urban arts. Daar ligt namelijk het kernpunt.

- **We zijn inventief**

Een voorbeeld van inventief handelen: Eindhoven was de eerste gemeente in Nederland, waarbij urban als serieuze kunstvorm in het cultuurbeleid is opgenomen. Hierdoor hebben meerdere urban initiatieven zich kunnen ontwikkelen. Met name Urban Lab 040 van Dynamo Eindhoven, The Ruggeds crew met hun theater show, ThinX een initiatief van Parktheater en de Urban Dans Dagen kunnen hier als voorbeeld dienen.

Wel hadden we ook hier te maken met slechts projectmatige financiële injecties. Terwijl we ons meerdere malen en op verschillende manieren hebben bewezen, dus een meerjarig vertrouwen zou gerechtvaardigd zijn. We begeleiden bijvoorbeeld ook jongeren die hun best doen zich staande te houden binnen de MBO dansopleiding. Dat vereist ook een meerjarig perspectief.

Desondanks bleek de sprong van dans op MBO-niveau naar een instelling als het Fonds voor Podiumkunsten nog steeds te groot. Daarom hebben we een alternatief pad bewandeld; die van het welzijnswerk. Door er noodgedwongen een ander sausje overheen te gieten, trajecten van coaching op te zetten en de nadruk te leggen op het sociale, ben je ineens, naast dansinstelling, ook

welzijnswerker. Een mooi voorbeeld van overleven en innovatie. Maar ook van een gebrek aan artistieke erkenning want vervolgens ben je veroordeeld tot het etiket 'welzijnswerk'. Het is zo dat veel performers en makers uit de underground scene, een minder makkelijke thuissituatie hebben gehad of nog mee te maken hebben en er dus ook een andere begeleiding, zoals die binnen het welzijnswerk wordt gegeven, wordt gevraagd. Het één sluit het andere dus niet uit, maar de verbinding en vervolgens connotatie naar de buitenwereld – het professionele culturele veld - mist wel.

Dat Urban Dance inventief is, is ook te herleiden aan het feit dat al heel lang aan kruisbestuiving wordt gedaan en telkens weer nieuwe types dans worden geïntroduceerd, artistiek gezien. Urban Dance is een pionier in het introduceren van nieuwe urban danstalen. De dans wordt telkens verrijkt en het beste bewijs hiervan is dat academies dit nu ook doceren. Het is ook bewezen dat in de afgelopen 20 jaar een vitale sector ontstaan is, en zich nog steeds verder ontwikkelt en uitgroeit. Er moet hier wel veel stevigere fundamenten en structuren voor komen.

Onze inventiviteit uit zich het sterkst op het 'hosselveld' - we zijn gespecialiseerd in hosselen. Dat is onze kracht en onze zwakte. De hoesel-cultuur moeten we nu zien te linken aan cultureel ondernemerschap.

VIJF KNELPUNTEN

- **Er zijn te weinig plekken en middelen; talent is er zeker maar groeimogelijkheden en continuïteit ontbreken.**

Er zijn slechts twee gesubsidieerde organisaties, en zelfs die werken projectmatig, waardoor geen continuïteit gewaarborgd kan worden. De doorstroom van talent is versnipperd en ad hoc. Talenten weten ons inmiddels gelukkig wel te vinden zodat we samen die groei naar de top kunnen gaan bewerkstelligen. Daarnaast biedt de urban arts een circuit dat dicht bij de lokale behoefte ligt - dat maakt ons sterk en breed. Het is en blijft echter een grote stap wanneer je van een opleiding afkomt en naar theatervoorstellingen gaat. Wil je zelf een professionele theatervoorstelling wil maken, vergt dit dagelijkse training en ontwikkeling. Het hele proces is niet haalbaar binnen een repetitieperiode van 6 weken. En dus projectmatig ook niet haalbaar.

- **We hebben een gebrek aan kennis over en spreken de taal niet van het fondsen-landschap**
Spreken wij de taal van de bureaucratie? Spreken 'zij' onze taal? We verstaan elkaar nog niet. Er is een gebrek aan professionele schrijvers en/of fondsenwerfers in ons midden. We zijn helaas (nog) niet omringd met mensen die 'beide talen' kunnen spreken. Ook ontbreekt de kennis over hoe het werkt binnen de 'aanvraag-wereld'. Wat ons te doen staat: "School yourself, teach yourself and learn how to speak their language." Maar ook andersom: de fondsen moeten ook leren onze taal te verstaan. Het moet echt van twee kanten komen. Anders verlies je onderweg de specialiteit van de urban arts door het in formats te forceren. Mensen die beide talen beheersen, zouden moeten samenwerken. Er is behoefte aan een platform om deze kennis en vaardigheden te delen; dit vraagt dus ook om middelen.

- **We hebben ons nooit als een rotsvast collectief georganiseerd'**

We laten vooral zien wat we kunnen op het podium, en niet aan de vergadertafel. Juist daarom zijn we vooral met de kunst zelf bezig en vergeten we weleens dat we samen sterk kunnen staan. De afgelopen jaren kenmerken zich door activiteit van ieder op z'n eigen eiland; er is nog te weinig collectiviteit. Een veel gehoorde opmerking is "we hadden veel eerder met elkaar aan tafel moeten zitten". Maar dat proces is nu ingezet, we hebben elkaar opgezocht, ons georganiseerd en laten als collectief onze stem nu horen.

- **We hebben veel teleurstellingen moeten verwerken; het vertrouwen is weg**

Bij het aanvragen van structurele ondersteuning, krijgen we regelmatig te horen 'dat het niet professioneel genoeg is'. De vraag is dan: wie bepaalt eigenlijk wanneer iets of iemand professioneel is? Zitten de juiste mensen hiervoor op de juiste plekken? Een veel gehoorde uitspraak binnen het genre is "ze praten wel over ons, maar niet met ons." Het gevolg van een afwijzing is dat je het gevoel krijgt niet serieus genomen te worden. Waardoor je ontmoedigd wordt en geen zin hebt in weer een teleurstelling. Daarom ga je verder op de oude voet. Je laat het gaan en probeert het niet meer. De vraag is wanneer beleidsmakers en beslissers het belang van de urban dans gaan inzien en dat ze beseffen dat het tijd is dat de bestaande infrastructuur iets meer leert over de artistieke waarde én de bronnen van urban arts en daardoor adequatere beslissingen neemt.

VIJF ACTIEPUNTEN

We roepen onszelf op om:

- Gezamenlijk één stem te laten horen vanuit onze subsector
- Meer mensen om ons heen te verzamelen die verstand hebben van het subsidielandschap en de taal ervan spreken
- Het 'hosselen', waar we goed in zijn, om te zetten naar cultureel ondernemerschap

Wat wij willen is dat urban dans op een gelijkwaardig niveau komt te staan als hedendaags en klassieke dans. We willen graag een platform met zichtbaarheid, financiële middelen, voorbeeldfunctie, netwerk, expertise en kennis.

Tegelijkertijd willen we de continuïteit van talentontwikkeling binnen het platform een plek geven, zowel uitvoerend als creërend. Hiervoor heb je een plek nodig. Het huis is de bovenkant van een netwerkorganisatie maar mag bovenal geen dicht getimmerde geïnstitutionaliseerde vorm krijgen. Het moet juist een open vorm krijgen, waarbij verschillende betrokkenen kunnen opereren als netwerkorganisatie met stenen.

Een platform in de BIS voor urban arts is broodnodig om bovenstaande punten te kunnen waarborgen, continuïteit te kunnen realiseren en daarmee kwaliteit en ontwikkeling van de disciplines te kunnen garanderen. Dat leidt bovendien tot internationale allure. We lopen 30 jaar achter op Frankrijk, er moet nu iets gebeuren. Zo'n platform in de BIS kan meerdere artistieke lijnen en makers waarborgen. De urban arts hebben behoefte aan:

- Informatieverzameling en archivering
- Infrastructuur, dat moet een combinatie zijn van een gebouw en experts
- Partners, intern en extern
- Studio's
- Zowel een kleine als grote zaal
- Een huis met daarin verschillende gezelschappen

Wat is de meerwaarde hiervan? Je dwingt een bepaalde autoriteit af. Je creëert werk. Je wordt zichtbaar en dwingt programmeurs uit hun comfortzone te stappen en langs te komen. Een multidisciplinair kunstenpand, gericht op de urban dans, kan een instituut worden waar rolmodellen hun werk kunnen doen en onze helden gevierd kunnen worden.

Een urban instelling in de BIS betekent een positie in de infrastructuur van het Nederlandse kunstenveld. Zolang er geen erkenning komt van collega's en beleidsmakers zal urban dans altijd vallen onder amateur, jeugd, werelddans of welzijn. Urban dans heeft zich al goed laten gelden in de breedte. Maar heeft nog geen status van kunst met de grote K. De grote K is in dit geval niet relevant, wel de positie. Niet onder, maar naast Scapino Ballet Rotterdam, Het Nationaal Ballet, Introdans en het Nederlands Dans Theater.

Er liggen nu kansen die we alleen kunnen pakken als we als genre samen optrekken. In Amsterdam is nu een voorzichtige verkenning gaande omtrent de komst van een urban-plek. Er zijn momenteel verschillende gesprekken gaande, en wij zijn in overleg met elkaar om te onderzoeken of dit

wenselijk is. In dat geval zullen we de mogelijkheden onderzoeken om een analyse en ontwerp in te dienen en te pitchen. Dit als opstapje naar 'het grote werk': het nieuwe kunstenplan 2021-2024.

We roepen het onderwijs op om:

- In acht te nemen dat urban dancers een andere route bewandelen
- Daar leerlijnen voor ontwikkelen en op afstemmen

Wat is de ideale route van opleiding naar podiumprofessional? Talenten moeten opgeleid worden en bewust gemaakt worden van het belang van meer tijdsinvestering in educatie. Vergeet dat optreden even en richt je op je opleiding. Tegelijkertijd hebben we te maken met een heel andere infrastructuur van het werken met talenten. Er zijn veel makers die goede zaken doen met de jeugd. Maar de route is toch anders. De normale route zou zijn; van mbo of hbo naar makers/gezelschap en naar professioneel podium. Maar in de praktijk gaat dat binnen de urban arts via alternatieve routes. 'The whole nine yards' zou wel bewandeld kunnen worden maar, de waardering, ook van huis uit, ontbreekt. En zolang we het gevoel hebben dat we door het establishment niet als volwaardig gezien worden, zullen de erkenning en waardering van de opvoeders ook op zich laten wachten.

Daarnaast komt ook de positionering van urban hier om de hoek kijken. Wanneer we kijken naar het veld, zie je dat de zichtbaarheid van urban tot aan de 'de nieuwe makers' wel redelijk is. In alles wat daarna komt, kent de zichtbaarheid een drastische vermindering, en daarboven, in de Canon, doen we niet meer mee. Zitten we niet eens aan tafel. Hoe kun je de talenten dan onderwijzen en begeleiden naar professionaliteit, als dit het perspectief is? Momenteel zijn er slechts twee structureel gesubsidieerde gezelschappen die vanuit hiphopbronnen werken: BackBone en ISH. Hier moet verandering in komen, zodat we gewaarborgd blijven van een continue stroom aan goed opgeleide urban dancers mét toekomstperspectief. En zodat we de groei kunnen consolideren en door kunnen geven aan nieuwe makers, al dan niet via alternatieve routes.

De stap van opleiding naar professioneel podium is te groot; er is nergens de mogelijkheid om door te ontwikkelen zoals dit er wel is voor de hedendaagse dans en voor klassiek ballet (zie NDT2 en de Junior Company). Na de opleiding, die ook minimaal is ingericht voor urban arts, zijn er alleen ad hoc projecten mogelijk en is er dus geen continuïteit. De kwaliteit kan niet behouden blijven en talenten stoppen of vertrekken naar het buitenland.

Een erkend probleem is de positie van de urban kunstenaar in het werkveld. Daar waar een kunstvak diploma de eerste stap biedt als professional in de kunsten, doet de reputatie (denk aan titels, status, ervaring) van een urban kunstenaar dat niet. Om als opgeleide danser de weg naar de NDT of het Nationaal Ballet te vinden, ga je via het 'lokale' circuit, naar het vakonderwijs en het werkveld. Om de weg als urban danser naar ISH of BackBone te vinden ga je van de straat, naar het 'hossel-veld' en dan pas bevind je je in het werkveld.

Ondertussen is het geen geheim dat de grootste makers van dit moment, zoals Sidi Larbi Cherkaoui, Alain Platel, Akhram Khan, Company Wang Ramirez, Peeping Tom en Wim VandeKeybus, gebruik maken van urban dancers die geen kunstvakonderwijs hebben gevolgd maar hun strepen hebben verdiend op het straatveld. Zoals eerder genoemd; het ligt niet aan inhoudelijke en artistieke factoren maar aan een gebrek aan begrip en besef voor kwaliteit. Die moet er komen, niet op basis van de vertrouwde en bestaande infrastructuur, maar op basis van cultuurkennis van urban arts.

We roepen programmeurs/theaterdirecteuren op om:

- urban dans niet meer als risico programmering te zien maar als een programmering met potentie
- samen met de subsector aan een nieuw, breed en trouw publiek te bouwen

We roepen overheden op om:

- serieus te beseffen dat deze subsector de toekomst heeft en dat die veel betekent en nog meer kan betekenen op lokaal, provinciaal en landelijk niveau

We roepen de **Raad voor Cultuur** en de **Minister van OCW** op om:

- de urban dans als volwaardige subsector te zien en niet automatisch in te delen bij jeugd en participatie
- het mogelijk te maken dat de urban dans ook aan ondersteuning van professionele carrières kan doen. In een tijd waarin steeds meer ZZP-ers werkzaam zijn in Nederland, moet gekeken worden naar meer mogelijkheden voor een sociaal vangnet voor dansers. In aanvulling op de bestaande Omscholingsregeling is een combinatie van arbeidsongeschiktheid en omscholing van groot belang. Een (urban) dans-broodfonds zou een goede invulling hiervoor zijn. Ook de toepassing van de Fair Practice Code is voor de urban arts nog een verre horizon, dat vereist de nodige ondersteuning.
- een platform voor urban dans in de BIS te verankeren
- meer ruimte te creëren voor onderzoek en experiment
- ook voor de urban dans productiesubsidie en speelsubsidie uit elkaar te trekken

De volgende makers, partijen en instellingen hebben bij elkaar gezeten, om bovenstaand document te formuleren:

- *ISH*
- *BackBone/Alida Dors*
- *The Ruggeds*
- *Summer Dance Forever*
- *Lloyd Marengo*
- *André "Drosha" Grekhov*
- *Junaydry Leocaria*
- *Donna Chittick*
- *Sarada Sarita Keilman*
- *Gil Gomes Leal (Amenti Collective)*
- *Shailesh Bahoran (Illusionary Rockaz Company)*
- *155*